

**ПРОБЛЕМЪТ ЗА ПУБЛИЧНОСТТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ
В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ НА БАНКА**

гл. ас. д-р Живка Стоянова Матеева
Икономически университет – Варна

**THE PROBLEM FOR PUBLICITY PERSONAL DATA IN
BANKRUPTCY PROCEEDINGS OF BANK**

Jivka Stoyanova Mateeva
University of Economics – Varna

Анотация: Разработката изследва проблемът за публичността на личните данни от търговския регистър, с оглед на извършените законодателни промени в производството по несъстоятелност. В резултат на нарастващото развитие на технологиите през последните години, защитата на личните данни придобива все по-голямо обществено значение и признание. Почти няма сфера в съвременния социален, икономически, обществен и политически живот, в която да не се налага да бъдат извършвани действия по обработване и използване на лични данни, както и получаването на достъп до такива данни.

Обърнато е особено внимание на публичността на личната информация на кредиторите в производството по несъстоятелност, както и на въпросите по които има порочна практика. Чрез сравнителноправен анализ се анализират новите изменения, свързани с публикуването на списъците в търговския регистър и се подчертава необходимостта от защитата на личните данни на кредиторите във всяко едно производство по несъстоятелност.

Abstract: The paper explores the issue of publicity of personal data from the Commercial Register, in view of the legislative changes made in the bankruptcy proceedings. As a result of increasing technological development in recent years, the protection of personal data is becoming more public importance and recognition. There is almost no sphere in contemporary social, economic, public and political life in which you do not have to be carried up the processing and use of personal data, as well as gaining access to such data. Particular attention was given to the publicity of personal information to creditors in the bankruptcy proceedings and the questions on which there is malpractice. Through a comparative analysis to analyze the new amendments relating to the publication of the lists in the commercial register and emphasizes the need for data protection of creditors in any bankruptcy proceedings.

Ключови думи: лични данни, несъстоятелност, идентификация и публичност на възложителите, търговски регистър

Key words: personal data, bankruptcy, identification and publicity of depositors, commercial register

Въведение:

С бързото технологично развитие се увеличава потокът от данни и съответно автоматизираното им обработване, което създава несигурност в неприкосновеността на личния живот на гражданите. Много често личните данни на физическите лица са обект на обработване и поддържане в определени масиви от база данни, които могат да се използват във вреда на субектите на данни като се започне от измама, кражба на самоличност и се стигне до продажба на стоки и услуги при т. нар. директен маркетинг – по телефон или мейл [15, с. 26-38]. По този начин информационните масиви от данни се превръщат във важен инструмент в ръцете на бизнеса по отношение на настоящи потребители и потенциални клиенти. Това открива основни проблеми на защитата на личните данни, свързани с опасността и заплахата от неблагоприятни последици за личността.

Понеже целта на правилата за защита на данните е да защитава личността, то националното ни законодателство може да ги прилага не само по отношение на физическите лица, но и за юридическите лица. По принцип информацията, свързана с юридическите лица, не се покрива от Директива 95/46/ЕО и предоставената от нея защита не се прилага [22]. Въпреки това в редица случаи определени правила за защита на данните могат да се приложат непряко по отношение на информацията за юридическите лица, която се разглежда по същество „свързана с“ физическите лица, например когато личните им данни са достъпни от онлайн регистрите.

Въвеждането на търговския регистър като единна централизирана електронна база данни е необходимост, както от гледна точка на хармонизацията на нашето законодателство с европейското, така и от чисто практическа гледна точка, доколкото ще способства за улесняване на търговските отношения у нас. Но публичността на търговския регистър, обаче, не винаги има положителни икономически въздействия и често води до злоупотреби с личните данни на търговците, включително и до кражба на фирма.

Въпросът за публичността на личната информация, вписана в търговския регистър се поражда и в производството по несъстоятелност. От една страна, естеството на регистърната процедура изисква общодостъпност на информацията и прозрачност на търговците, тъй като „обявяването на решението за откриване на производството в търговския регистър осигурява в достатъчна степен информираност на всички, които биха били засегнати от универсалното му действие” [7, с. 58]. А от друга страна, воденето и съхраняването на информацията относно търговците представлява обработване на лични данни по смисъла на Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД) и изисква спазването му.

Тезата на настоящото изложение е, че съществува необходимост от изясняване на въпросите и проблемите, които възникват във връзка с публичността на личните данни на кредиторите в производството по несъстоятелност, предвид повишеното обществено внимание, тъй като личните данни се превръщат в много ценна стока, която реално трябва да бъде защитена. Това налага повишаване на отговорността за обработване на лична информация понеже с недобросъвестното обработване се засягат не само интересите на кредиторите на дружеството, но и общественият интерес.

Целта на настоящия материал е да насочи вниманието към някои от въпросите, свързани с публичността на личната информация на кредиторите в производството по несъстоятелност, както и да се подчертае значимостта на публичността на търговския регистър и необходимостта от защита на личните данни. За това са поставени следните основни изследователски задачи:

- да се изясни същността на търговския регистър, като се подчертае неговата публичност, разкриваща нови възможности за търговците и гражданите, но и водеща до злоупотреби с личните им данни;
- да се анализират новите изменения на чл. 64 Закона за банковата несъстоятелност, като се подчертае необходимостта от изоставяне на порочната практика, свързана с оповестяването на списъците на кредиторите в търговския регистър и в Интернет страницата на несъстоятелния длъжник, нарушаващо правната уредба на защита на личните данни;
- да се изведат произтичащите от анализа изводи и предложения относно бъдещо развитие на законодателната уредба относно производството по несъстоятелност.

Настоящият материал е разработен в две части. В първата се изяснява същността на публичността на търговския регистър и нейното значение на базата на направения кратък обзор от създаването му. Във втората част се анализира защитата на личната информация на кредиторите в производството по несъстоятелност.

1. Същност на публичността на търговския регистър

С приемането на Закона за търговския регистър (ДВ, бр. 34 от 25.04.2006 г., изм. ДВ, бр. 13 от 16.02.2016 г.) бе хармонизирано българското търговско законодателство с европейското общностно право в областта на електронната търговия и в създаването на предпоставки за установяване на прозрачна и унифицирана практика. Въведени бяха изискванията на ЕС възникващи във връзка с осигурен достъп по електронен път до всички подлежащи на оповестяване документи, заложен в първата Директива 68/151/ЕИО, изменена с Директива 2003/58/ЕО и осъвременени с Директива 2009/101/ЕО. Вследствие на това в България търговската регистрация се осъществява изцяло по нова процедура, която преобразува регистърното производство от съдебно в административно [5, с. 29 - 35].

Съгласно чл. 2 от Закона за търговския регистър (ЗТР), търговския регистър е единна централизирана база данни, включваща вписаните обстоятелства и обявените актове. За всеки търговец и клон на чуждестранен търговец се води дело в електронен вид. В делото се прилагат заявленията, документите, удостоверяващи вписаните обстоятелства, обявените актове и други документи, които могат да съдържат и лични данни за идентифицирането на лицата, представляващи или управляващи търговеца. Тази информация, въведена и документирана по електронен път чрез сканирането ѝ, съставлява архива на регистъра.

Преминаването от традиционните хартиени регистри към водене на централизирани електронни такива е свързано със значително ускоряване на процедурата по търговската регистрация и създаване на надеждна регистърна система за получаване на актуална информация, която от своя страна благоприятства развитието на стопанската дейност. „Съществените характеристики, които отличават регистъра, въведен с новоприетия закон, са единност в национален мащаб и водене и съхраняване на регистъра в електронен вид от Агенцията по вписванията при Министерството на правосъдието” [2, с. 6]. Така на практика през 2008 година, базата данни стана достъпна в интернет, достъпът се оказа неограничен и допусна не само идентифицирането на физическите лица, но и предостави директен достъп до сканираните им лични документи. Всичко това позволи на граждани и други правни субекти да правят свободно справки, преди да инвестират или да договорят с някой търговец. „В името на сигурността на оборота законът цели да предпази третите лица от неизгодни за тях

последници от незнание на факти, които са от значение за техните отношения с лицата, до които вписването се отнася” [4, с. 31]. Но същевременно с преодоляването на затрудненията относно свободното извършване на справки на данните от партидата на търговците, неминуемо доведе до множество злоупотреби с личните данни и кражба на фирми. С оглед на това, предизвикателствата пред приложението на правната уредба на ЗТР са големи, тъй като от една страна публичността на регистъра е необходимост, което се налага от стабилността на търговския обмен, но от друга страна тя засяга защитата на информацията, представляваща лични данни по смисъла на ЗЗЛД.

Воденето и съхраняването на данни от търговския регистър, което представлява обработване на лични данни по смисъла на § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на ЗЗЛД, е правомощие на Агенцията по вписванията съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗТР. Правомощията ѝ по отношение неговото поддържане са регламентирани със ЗТР, който прогласява неговата публичност.

Принципът на публичност на търговския регистър, изрично уреден в чл. 11 от ЗТР, предоставя правото на всеки да преглежда регистъра и документите, въз основа на които са извършени вписванията, както и да получава преписи от тях. Безспорно изграждането на модерна система за търговска регистрация повишава сигурността на търговския оборот и доверието относно обстоятелствата, касаещи лицата, упражняващи търговска дейност, но същевременно с това създава предпоставки за недобросъвестен достъп на лични данни, съдържащи се в документите по партидите на отделните търговци.

Чрез информацията, отразена в сканираните документи, подадени от физически лица в качеството им на представители на търговци, подлежащи на регистрация и/или пререгистрация съгласно ЗТР, същите могат да бъдат еднозначно идентифицирани от всяко лице при достъп до търговския регистър. В това се изразява оповестителното му действие, тъй като вписването дава гласност на определени обстоятелства относно търговците [6, с. 5-13]. Публично достъпни в електронния образ на фирмените дела са: единен граждански номер, място на раждане, постоянен/настоящ адрес, копия на лични карти, документи за собственост на моторни превозни средства, актове за брак и нотариални актове. Съхраняваните в търговския регистър данни за физическите лица са лични [20] съгласно определението на чл. 2, ал. 1 ЗЗЛД.

Въпреки безспорните предимства на новия регистър, на практика обаче, възникнаха проблеми във връзка със значителното улеснение достъп и разпространение на информацията относно търговската регистрация. С цел преодоляване на възникналите проблеми по отношение на достъпа до лични данни в периода 2008-2013 година, бяха направени изменения и допълнения на ЗТР. Понастоящем обстоятелствата и актовете, касаещи търговците, се обявяват без информацията, представляваща лични данни по смисъла на ЗЗЛД. Заявителите представят актовете, подлежащи на обявяване в търговския регистър, със заличени лични данни, освен тези, които се изискват по закон, както и се въведе регистриран достъп до електронните дела на търговците. Посочените мерки се вмехиха като задължение и отговорност на администратора на лични данни – Агенцията по вписванията, което спомогна за ограничаване на безконтролното достъпване до лични данни, съдържащи се в базата данни на търговския регистър.

Основната услуга, предоставена от електронния регистър, трябва да съдържа и съхранява данни за търговците, която да включва както информацията за правната им форма, седалище, стойност на капитала и техните законови представители, така и да предоставя тази информация на обществеността. Това всъщност е задължителната

информация, която се публикува в структуриран вид на електронната страница на търговския регистър при спазване на мерките, предвидени в ЗТР.

Сканираните документи, въз основа на които са направени вписванията, обявленията и заличаванията, **не са част от търговския регистър** по смисъла на чл. 2, ал. 1, чл. 4, чл. 5 и чл. 11 ЗТР, тъй като по своята същност това не са обстоятелства, касаещи статуса на отделните търговци, а доказателства, че подлежащи на вписване в регистър обстоятелства са се случили [21]. Правноиндивидуализиращите белези на юридическите лица са наименование, единен идентификационен код (ЕИК), седалище, адрес на управление по смисъла на Търговския закон (ТЗ) и не попадат под защитата на ЗЗЛД. Те са публични данни след вписване на дружеството в търговския регистър, тъй като в него се регистрират търговци, а не физически лица. Следователно, от една страна юридическите лица са изкуствени субекти и тяхната публичност е оправдана, а от друга дейността им е рискова, което налага да се вземат мерки за защита на третите лица при упражняване на правата им.

Търговският регистър трябва да е публичен дотолкова, доколкото да е ясно има ли такъв правен субект. Като цяло регистърът има за цел да направи основните данни за търговците известни на трети лица. В този смисъл разпространяването в Интернет на личните документи от търговския регистър е в противоречие със целта на неговата публичност.

Не на последно място, трябва да отбележим, че отделните форми на злоупотреби с данни, най-общо се изразяват в неизпълнението на уредените задължения на участниците в процеса на обработка, събиране или съхранение на лични данни, както и неспазването на предвидения режим за достъп на трети лица до регистрите, в които се съхраняват личните данни. Във връзка с това, е наложително администраторът на лични данни – Агенцията по вписванията да прилага съответните мерки и да не допуска незаконосъобразни и недобросъвестни форми на обработване на личните данни. При реализирането им следва да се търси баланс между оповестяването на обществената информация като необходимо условие за ефективен контрол над институциите и интереса на отделния гражданин или стопанския субект, който е депозирал свои документи пред Агенцията по вписванията. Понеже достъпът до информация от търговския регистър с незаличени данни е предпоставка за реални злоупотреби с данните на физическите лица, участващи в бизнеса като търговци, а същевременно с това е нарушение на ЗЗЛД, изразяващо се в неизпълнение на задълженията на администратора на лични данни.

Забраната за разпространение на лични данни може да надхвърли правото на достъп на личната информация на индивида до обществото, когато се отнасят до информация, представляваща държавна или друга защитена тайна, в случаите, предвидени със закон (чл. 7 Закон за достъп до обществена информация). „Според приложените европейски стандарти едно от основанията за ограничаване на правото на достъп до информация е наличието на търговска тайна” [17, с. 59].

В определени случаи ЗЗЛД може да бъде пречка при търсене на информация чрез позоваването на търговска тайна. Съгласно Допълнителните разпоредби на Закона за защита на конкуренцията, § 1, т. 9 производствена или търговска тайна са факти, информация, решения и данни, свързани със стопанска дейност, чието запазване в тайна е в интерес на правоимащите, за което те са взели необходимите мерки. Законът поставя знак за равенство между правния статут на производствената и търговската тайна. В тези понятия се включва цялата вътрешна информация на предприятието, която не е общоизвестна. Много често информацията за цената на до-

говора, изпълнителя или предвидените в договора санкции при неизпълнение неправомерно се отказва да се даде на търсещите я. Търговската тайна не е дефинирана в ТЗ, но от една страна това е информация, свързана с търговската дейност на принципала, чието узнаване, използване и разпространение може да доведе до увреждане на интересите му. От друга страна, тя е полезна за стопанската дейност и дава предимства на притежателя ѝ пред конкурентите му и затова не трябва да е общоизвестна. Следователно, ако информацията е публична или може да бъде получена с позволени средства от лицата, които могат да я предоставят (като например различните каталози, ценови листи и рекламни материали, предназначени за широк кръг от евентуални клиенти и потребители), то тя не е търговска тайна. И обратното, постигнатата цена, уговорените условия и санкции при неизпълнение по една сделка с конкретни контрагенти са търговска тайна [12, с. 129]. Затова често страните по договора посочват и определят какво е търговска тайна, тъй като тя е част от закрила от нелоялна конкуренция (Съгласно чл. 29 от Закона за защита на конкуренцията се забранява всяко действие или бездействие при осъществяване на стопанска дейност, което е в противоречие с добросъвестната търговска практика и уврежда или може да увреди интересите на конкурентите).

В интерес на принципала, в чл. 52 от ТЗ е уредено общото задължение за търговските пълномощници, търговския представител и търговския посредник да пазят търговската тайна и търговския престиж на лицата, възложили им определена работа. Задължението е по-широко и се съдържа в глава седма от Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК). Нелоялната конкуренция може да бъде осъществена само от търговец – конкурент, който осъществява същата или подобна дейност на съответния пазар или бизнес. Съгласно чл. 37, ал. 1 ЗЗК се забранява узнаване, използване или разгласяване на производствена или търговска тайна в противоречие с добросъвестната търговска практика. Нарушаване на това задължение, т.е. на забраната за нелоялна конкуренция е скрепено с административна санкция (чл. 100, т. 6 ЗЗК).

Съгласно § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), позоваването на търговска тайна е неприложимо в случаите, в които е налице надделяващ обществен интерес от разкриването на информацията. До доказване на противното обществен интерес от разкриването е налице, когато информацията:

а) дава възможност на гражданите да си съставят мнение и да участват в текущи дискусии;

б) улеснява прозрачността и отчетността на субектите по чл. 3, ал. 1 ЗДОИ относно вземаните от тях решения;

в) гарантира законосъобразното и целесъобразното изпълнение на законовите задължения от субектите по чл. 3 ЗДОИ;

г) разкрива корупция и злоупотреба с власт, лошо управление на държавно или общинско имущество или други незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица в съответните администрации, с които се засягат държавни или обществени интереси, права или законни интереси на други лица;

д) опровергава разпространена недостоверна информация, засягаща значими обществени интереси;

е) е свързана със страните, подизпълнителите, предмета, цената, правата и задълженията, условията, сроковете, санкциите, определени в договори, по които едната страна е задължен субект по чл. 3 ЗДОИ.

С оглед динамиката на търговските отношения, без категорични доказателства за обратното не може да се приеме, че е възможно засягане на фирмена или търговска тайна или възникване на нелоялна конкуренция поради разкриване на информация за изпълнението на договор. Търговците, сключили договори, финансирани от бюджета на правителството, не могат да се позовават на търговска или фирмена тайна, без за това да са налице действителни и реални обстоятелства, които увреждат търговската или фирмената им дейност [18].

Публично достъпните електронни услуги чрез търговския регистър разкриват нови възможности за търговците и гражданите, но също води до рискове за личните данни и неприкосновеността на личния им живот. В тази връзка считаме, че защитата на лицата при обработването на техни лични данни и контрола при осъществяване на достъпа до тях от онлайн регистъра, следва да се осъществява по-ефективно от компетентния орган.

2. Защита на личната информация на кредиторите в производството по несъстоятелност

„Институтът на търговската несъстоятелност е своеобразен синтез и пресечна точка на множество правни, икономически и социални проблеми“ [13, с. 57]. С развитието на съвременните технологии и изграждането на сигурна платежна система нараства необходимостта от създаването на механизъм за по-бързото информиране на кредиторите в производството по несъстоятелност за обстоятелствата, които са свързани с упражняването на правата им. Поради това при осъществяване на производството по несъстоятелност възниква един от основните проблеми за защита на кредиторите при тяхното определяне и уведомяване за започване на производството.

„Производството по несъстоятелност има универсален характер“ [14, с. 91], в което главна фигура е синдикът, чиято основна отговорност е установяване на кредиторите на длъжника и попълването на масата на несъстоятелността.

„Дейността на синдика по установяване кредиторите на длъжника е от основополагащо значение за всяко едно конкретно производство по несъстоятелност“ [16, с. 55]. Това е така, защото определянето на вземанията е началния етап в производството по несъстоятелност, който е съществен за възможността за оздравяване на предприятието или удовлетворяването на кредиторите чрез осребряването на масата на несъстоятелността.

Основното задължение на синдика в този начален етап от производството е да подготви първото събрание на кредиторите. Тази подготвителна дейност на синдика е от особена важност за защита правата на вложителите, тъй като производството не може да започне без да съществува яснота относно кредиторите на длъжника, т.е. идентифицирането им. Установяването на кредиторите чрез изготвянето на списъци от синдика има също своята важност, предвид което следва изложение на основните проблеми, свързани с личните данни в производството по несъстоятелност.

За да се удовлетворят кредиторите в производството по несъстоятелност е необходимо дадено вземане да бъде включено в списъка на приетите вземания изготвен от синдика. Инициативата за предявяване на вземанията принадлежи на самите кредитори, т.е. това е абсолютно необходимо условие, тъй като води до погасяване на правата на кредиторите, ако не бъдат упражнени в посочения в закона срок.

Предявяването на вземанията се извършва в срокове, предвидени в чл. 685, ал. 1 и чл. 688, ал. 1 ТЗ, а именно: първоначален едномесечен срок, считано от обявяването в търговския регистър на решението за откриване на производството по несъ-

тоятелност, и допълнителен двумесечен срок, чийто начален момент е датата на изтичане на първоначалния срок. Законодателят установява императивни условия и срокове за предявяване на вземанията, чието спазване е абсолютна предпоставка за кредиторите по материалното правоотношение да се конституират като пълноправни участници в производството. Така наред с материалната си легитимация на кредитори на длъжника те придобиват процесуалното качество на кредитори на несъстоятелността [9, с. 14].

Съгласно чл. 685, ал. 1 ТЗ кредиторите предявяват своите вземания пред съда по несъстоятелността в писмена форма. „Минимално необходимото съдържание на молбата за предявяване на вземане е уредено в разпоредбата на чл. 685, ал. 2 ТЗ – в нея кредиторът следва да посочи основанието и размера на вземането си, привилегиите и обезпеченията, да посочи съдебен адрес и да представи всички писмени доказателства за неговото установяване. Въпреки липсата на конкретно разписано задължение, естеството на предявяването налага кредиторът да посочи и пълните си идентификационни данни – наименование, ЕИК, седалище, адрес на управление и лице, което го представлява за юридическите лица и име и ЕГН за физическите лица“ [10, с. 50 - 51].

Компетентен да се произнесе по приемането на вземанията е синдикът, който в 7-дневен срок от изтичането на срока по чл. 685, ал. 1 ТЗ следва да състави списък на приетите вземания, списък на служебно приетите вземания, както и списък на неприетите вземания, да представи същите на разположение на кредиторите и длъжника в канцеларията на съда (чл. 686, ал. 2 ТЗ), както и за обявяване на търговския регистър (чл. 689 ТЗ).

Процедурите по приемане на предвидените вземания гарантират **публичност**, съгласно чл. 689 ТЗ. „В тези процедури се разрешават в цялост и окончателно въпросите относно кръга на лицата, които по смисъла на чл. 616 ТЗ могат да получат удовлетворение от имуществото на длъжника, формиращо масата на несъстоятелността. За да бъде допуснат да участва в тези процедури обаче, кредиторът следва да обоснове легитимацията си като носител на вземане спрямо длъжника. Извън този кръг, други претенденти не биха могли да упражняват права, поради универсалния характер на несъстоятелността“ [8, с. 54].

Във връзка с публичността на списъците, изготвени от синдика, които са насочени към обезпечаване на правото на защита на кредиторите, чрез упражняване на правата им в производството по несъстоятелност се поставят следните практически въпроси:

- Представлява ли нарушение на ЗЗЛД посочването в списъка на лични данни и на други идентифициращи данни за кредиторите в процедурата по оповестяване на списъците в търговския регистър?
- Основателно ли е публикуването на списъка в Интернет страницата на несъстоятелния длъжник в производството по несъстоятелност?

По поставения първи въпрос, считаме, че ще представлява нарушение на ЗЗЛД задължението на синдика да представи за обявяване на списъците на приетите вземания в търговския регистър без незаличени лични данни. За подкрепа на това становище е необходимо да разгледаме производството по несъстоятелност на банка.

Правната уредба на публичността на списъка на приетите от синдика вземания по Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН) се базира на основни начала, които в голяма степен са идентични с установените от ТЗ основни начала, но същевременно отчитат спецификата и особеностите на осъществената от банките търговска дейност, както и необходимостта от защита правата на вложителите.

Защитата на вложителите при откриване на производството по несъстоятелност на банка придобива все по-голямо обществено значение и признание в последните

години, тъй като предвидените в досега действащия ЗБН процедури за предявяване на вземанията са неефективни и защитата не би могла да се реализира.

Установяването на кредиторите поставя въпроса за начина, по който същите следва да бъдат уведомени за реда, сроковете и условията за предявяване на вземанията си. Това предполага създаването на надеждна регистърна система за получаване на актуална информация, която от своя страна благоприятства развитието на банковата система. Но големият брой кредитори затруднява процедурите по оповестяване на списъците на кредиторите на банка в производство по несъстоятелност и съответно разглеждането на възраженията на кредиторите срещу включване или невключване на вземания в списъка. Определено всичко това може да породи накърняване на правото на защита на кредиторите, което налага създаването на механизъм за по-бързото им информиране. С оглед на това са направените промени в чл. 64 ЗБН (ДВ, бр. 61 от 11 август 2015 г.) за защита на кредиторите по отношение предявените от тях вземания към банката.

Правомощията на синдика са насочени към справедливо удовлетворяване на кредиторите чрез съставяне и публикуване на първоначалния списък на вземанията, съгласно чл. 64 ЗБН. В списъка на служебно приетите вземания се включват всички вложители, които към датата на съставянето му все още имат вземания към банката. Тук „ЗБН бележи отклонение от общия режим на служебното приемане на вземания по ТЗ, като предвижда задължение за синдика за служебно приемане и на вземанията на всички вложители в банката“ [11, с. 59]. Поради това изготвения списък от синдика е от съществено значение за вложителите и другите кредитори, чиито права и законни интереси следва да бъдат защитени, тъй като въз основа на него ще могат да встъпят или да възразят поради неприети вземания или части от вземания. В това отношение е първото изменение на чл. 64, ал. 1 ЗБН, което е свързано с идентификацията на вложителите.

Съдържанието на посочената разпоредба се допълва с „имената на кредиторите, а когато те съвпадат и други идентифициращи данни“ с цел законосъобразността на списъка. Така редактирана правната норма на посочения текст индивидуализира пряко вложителите, тъй като в списъците ще бъдат включени вложители – физически и юридически лица. От своя страна, това би могло да доведе до злоупотреби с личните данни на вложителите – физически лица и до ограничаване на правото им на защита по специалния закон.

Съгласно чл. 1, ал. 1 ЗЗЛД, законът урежда защитата на правата на физическите лица при обработването на личните им данни. Целта на закона е гарантиране на неприкосновеността на личността и личния живот чрез осигуряване на защита на физическите лица при неправомерно обработване на свързаните с тях лични данни в процеса на свободното движение на данните (чл. 1, ал. 2 ЗЗЛД). Предвид обстоятелството, че в списъка на служебно приетите вземания следва да бъдат включени всички вложители – физически и юридически лица, които към датата на съставяне на списъка все още имат вземания към банката, е важно да се отбележи, че личните данни се отнасят само до физическите лица.

Легална дефиниция на понятието „лични данни“ се съдържа в чл. 2, ал. 1 ЗЗЛД, а именно: всяка информация, отнасяща се до физическо лице, което е идентифицирано или може да бъде идентифицирано пряко или непряко чрез идентификационен номер или чрез един или повече специфични признаци.

Това понятие се употребява единствено за физическите лица и обхваща на първо място „идентификационен номер“ и „специфични признаци“, които са свързани с

физическа, физиологична, генетична, психологическа, икономическа, културна, социална или друга идентичност на лицето (§ 1, т.16 от Допълнителните разпоредби на ЗЗЛД).

Данни относно физическата идентичност са: имената, единен граждански номер (ЕГН) или личен номер на чужденец, адресът, месторождението, телефонните номера, паспортните данни на лицето. Това е лична информация, която е свързана с всички тези данни, които персонализират **пряко** физическото лице.

Името е най-разпространения идентификатор, но на практика, за да се потвърди самоличността, понякога името на лицето трябва да бъде комбинирано с друга информация (дата на раждане, адрес, снимка, месторождение и др.), за да се избегнат обърквания или дублирания с евентуални съименници. В своята практика Комисията за защита на личните данни неведнъж е приемала, че информацията, касаеща двете имена или пък често срещано фамилно име, не е достатъчна да се идентифицира някой и да бъде разграничен от други лица. Обикновено интерес представлява база данни с имената плюс допълнителен признак, като например имена и адреси на лица на определена възраст и пол или пък имащи интереси в определена област. Всичко зависи от това кой се интересува от тях.

С изменението на ал. 1, законодателят изрично посочва като реквизит от списъка на приетите вземания да бъдат посочвани и данни за имената на правоимащите лица (вложители и други кредитори). Тази промяна е разумна, доколкото старата разпоредба не даваше ясен отговор на въпроса за индивидуализацията на вземанията, което несъмнено създаваше практически затруднения на вложителите.

Безспорно е, че в списъка следва да бъдат отразявани имената, тъй като изготвянето му не може да постигне целите, за които законът предвижда да бъде съставен. Но с оглед недвусмисленото идентифициране на вложителите (при съвпадащи три имена) е отбелязано в нормата на същия текст и вписване на други идентифициращи данни. Законодателят не посочва какви точно са идентифициращите данни. Например такива могат да бъдат: ЕГН, месторождение, дата на раждане и др.

Единният граждански номер е уникален, универсален идентификационен код, който отразява реални факти за възрастта, пола и приблизителното месторождение на лицето и е **средство за еднозначното идентифициране** на физическото лице в различните регистри и информационни системи. Формира се по сложен алгоритъм, установен в чл. 104, ал. 2 от Наредба РД-02-20-9 от 21 май 2012 г. за функциониране на Единната система за гражданска регистрация и се състои от десет цифри. Първите шест от тях показват датата на раждане на лицето, а следващите четири цифри по своето съдържание представляват абсолютно уникална комбинация за всяко лице. Публичните органи в изпълнението на своите функции изискват информация за персонален идентификационен номер, който е свързан тясно с обработването на лични данни. Също така ЕГН-то може да бъде средство на достъп до широк спектър от услуги в частния сектор, например като номер на банкова сметка, за доставка на комунални услуги, за читателска карта в библиотеката и др.

В тази връзка бихме могли да кажем, че причините за използването и ползите от персоналният идентификационен номер са свързани с това, че:

- на първо място, може да се разглежда като начин да се избегнат усложнения, които се появяват, когато имената на гражданите са едни и същи;
- на второ място, може да предостави на държавните органи достоверна и надеждна информация, която се съхранява в националната базова информационна система „Население” за страната.

Единна система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението (ЕСГРАОН) е източник на лични данни за физическите лица и основната ѝ функция е да осигури информационно и административно обслужване на законодателната, изпълнителната и съдебната власт (чл. 101 от Закона за гражданската регистрация). Чрез нея се изясняват, уточняват и използват данни и факти, засягащи административноправния статут на гражданите в Р България, който от своя страна очертава и тяхното гражданско състояние [3, с. 80]. Съвкупността от елементи и правни качества като например името, гражданството, полът, произходът, рождената дата и месторождението, семейното положение, постоянният адрес и др. е гражданско състояние, което индивидуализира физическото лице. Информацията за лицето, която е включена в информационната база данни за различни административни цели, позволява на държавните органи да проверяват точността на информацията, сравнявайки я с други бази данни. Чл. 111 от Закона за гражданската регистрация урежда принципната възможност за свързване на информационни системи с лични данни чрез използване на основните данни за гражданска регистрация, а именно: ЕГН, имена, дата, пол и гражданство.

Като имаме предвид казаното до тук, можем да обобщим, че физическото лице може да бъде идентифицирано пряко по име и ЕГН и непряко чрез IP адрес [19, с. 20], регистрационен номер на автомобил, номер на лична карта или чрез комбинация от признаци, като по този начин се очертава неговия административноправен статут като гражданин. Поради това за в бъдеще е необходима промяна в чл. 64, ал. 1 ЗБН, с която да се предвиди че евентуалното вписване на другите идентифициращи данни при съставянето на списъка на вземанията от синдика трябва да бъде съобразено с правилата за обработване на лични данни по ЗЗЛД. С цел предприемане на необходимите технически и организационни мерки за защита на личните данни (чл. 23 ЗЗЛД), в списъка на приетите вземания **не трябва да се вписва информация, касаеща цялото ЕГН** на физическите лица – кредитори на банка. Би трябвало да се изписват имената, а при дублиране и рождената дата. Тъй като лични персонални номера са предвидени за директно идентифициране на физическите лица, а след това са и лични данни, следователно те трябва да отговарят на принципите на качество на данните, както и трябва да се повиши контрола на използването им не само от частния, но и от публичния сектор.

Вписването на лични данни на вложители в списъците по чл. 64, ал. 1 ЗБН, представлява „обработване на лични данни“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗЛД. Логично е администраторът на лични данни (синдикът) в качеството си на представител на обявената в несъстоятелност банка на основание чл. 31, ал. 1, т. 1 ЗБН да обработва личните данни на вложителите. Но за да бъде законосъобразно обработването на лични данни, следва да е налице поне една от алтернативно изброените предпоставки за допустимост на обработването, съгласно чл. 4, ал. 1 ЗЗЛД. Посочването на лични данни в списъците относно трите имена и ЕГН ще идентифицира физическите лица – кредитори на банката. Тази информация, в своята съвкупност следва да бъде дотояние на ограничен кръг от субекти. В противен случай това би могло да доведе до значителни вреди за вложителите – титуляри на данните и да създаде опасност от засягане на различни техни интереси. В това отношение възниква необходимост да се анализира и следващото съществено изменение на чл. 64, ал. 2 ЗБН, съгласно което „след съставянето на списъка синдикът го обявява в търговския регистър и публикува най-малко два пъти в един или повече централни всекидневници съобщение, че списъкът е обявен“.

Всъщност преди изменението, синдикът само съобщаваше за изготвянето на списъка, но сега е изрично формулирано обявяването му в търговския регистър, което заслужава подкрепа. Промяната дава възможност да се съкрати времето, което принципно би било необходимо за индивидуалното уведомяване на голям брой кредитори и по този начин ще се постигне реално ускоряване на производството. Но същевременно с това се създават предпоставки за недобросъвестен достъп до лични данни. Съхраняваните в търговския регистър данни за физическите лица са лични [20] съгласно определението на чл. 2, ал. 1 ЗЗЛД и следва да се обработват законосъобразно и добросъвестно. В конкретния случай всяко лице при достъп до търговския регистър ще има възможност автоматизирано да изтегли информация, съдържаща лични данни на вложителите. От практиката е видно, че не се осигурява достатъчно качествена защита на информацията предвид значителния брой случаи на жалби, свързани със злоупотреби с лични данни, поради тяхната широка публичност в базата данни на търговския регистър.

От измененията на уредбата на чл. 64 ЗБН имаше нужда, но трябва да се подчертае, че при изпълнението ѝ синдикът трябва да се съобразява със разпоредбите на ЗЗЛД за законосъобразното обработване на личните данни на вложителите. Тъй като с публичност се ползват само вписаните обстоятелства и актове, обявени в търговския регистър, затова личните данни като ЕГН-та не трябва да се появяват или трябва да бъдат заличени. За целта синдикът трябва да обяви списъка в търговския регистър със заличени лични данни, освен тези, които се изискват по закон. С тези данни лесно може да се злоупотреби от недобросъвестни лица и от тази гледна точка премахването им от списъка е желателно. Това ще спомогне за ограничаване на безконтролното достъпване на лични данни, съдържащи се в списъка.

При отговора на втория въпрос следва да се има предвид разпоредбата на чл. 64, ал. 2 ЗБН. Законодателят не е разписал нормативни предпоставки за оповестяването му и достъп до него следва да имат само правоимащите лица – всеки вложител, друг кредитор или един или повече акционери, които притежават общо не по-малко от 25 на сто от всички акции с право на глас в банката (чл. 66, ал. 1 ЗБН). Тези лица имат правен интерес да се запознаят със съдържанието на списъка с цел да реализират правото им по закон да направят писмено възражение пред синдика срещу прието или неприето в списъка вземане. В случай, че се публикуват събраните лични данни в интернет, то ще се осъществи неправомерно и непропорционално обработване на лични данни, отнасящи се до икономическата идентичност на включените в списъка физически лица [21]. Под „икономическа идентичност“ се разбира имотното/финансово състояние на лицето, участие и/или притежаване на дялове или ценни книжа в дружества и др. [1, с. 17]. Това от своя страна не съответства на целта на ЗЗЛД, за която те са били събирани. Такова оповестяване може да стане само и единствено със съгласието на лицето, като законът не предвижда изключения. Поради това информацията в официалния сайт на банката, следва да съдържа само съобщение, че списъкът е обявен в търговския регистър.

Заклучение

Резултатите от направения анализ на защитата на личните данни в производството по несъстоятелност, насочват към:

Първо, основната услуга предоставяна от електронния търговски регистър трябва да съдържа и съхранява данни за търговците, която да включва както инфор-

мацията за правната им форма, седалище и техните законови представители, а също и да предоставя тази информация на обществеността. Търговският регистър трябва да е публичен дотолкова, доколкото да е ясно има ли такъв правен субект. Като цяло регистърът има за цел да направи основните данни за търговците известни на трети лица. В този смисъл разпространяването в Интернет на личните документи от търговския регистър е в противоречие със целта на неговата публичност.

Второ, действащата у нас правна уредба на чл. 64 от ЗБН разкрива някои недостатъци. Възможностите за нарушаване на неприкосновеността на личността при изготвянето и обявяването на списъка на вземанията на вложителите са изключително големи. Във всички случаи, когато информацията за юридическото лице позволява да се разглежда като свързана с физическото лице, тя трябва да се смята за лични данни и следва да се прилагат правилата за тяхната защита.

Независимо от предоставянето на закрила на личните данни по ЗЗЛД, необходима е промяна на чл. 64, ал. 1 ЗБН, с която да се предвиди че евентуалното вписване на другите идентифициращи данни при съставянето на списъка на вземанията от синдика трябва да бъде съобразено с правилата на обработване на личните данни по ЗЗЛД. С цел предприемане на необходимите технически и организационни мерки за защита на личните данни, в списъка на приетите вземания не трябва да се вписва информация, касаеща цялото ЕГН на физическите лица – кредитори на банка. Би трябвало да се изписват имената, а при дублиране и рождената дата. Поради това новата процедура по оповестяване на списъците в производството по несъстоятелност на банка трябва да е съобразено с нормативните предпоставки и принципи за обработване на лични данни. В това отношение правилното прилагане на правилата на ЗЗЛД ще спомогне за въвеждането на гаранции за намесата в личния живот, така и за повишаване на сигурността в търговските отношения.

Трето, особено внимание трябва да се обърне на механизмите и процедурите за премахване на лични данни преди публикуване на информацията в онлайн сайта на банката. Понеже законодателят не е разписал нормативни предпоставки за оповестяването им, то в случай, че се публикуват събраните лични данни в интернет, това ще бъде неправомерно обработване на данните, отнасящи се до икономическата идентичност на включените в списъка вложители или кредитори. Посочените аргументи налагат изоставяне на тази порочна практика, която нарушава защитата на личните данни. Поради това в официалния сайт на банката трябва да се публикува само съобщение, че списъкът на приетите вземания е обявен в търговския регистър.

Разглеждането на посочените проблеми са с подчертана острота и има необходимост от адекватна намеса от страна на законодателя и осъществяване на ефективен контрол от страна на компетентния орган. В това отношение правилното прилагане на правилата на ЗЗЛД ще спомогне за въвеждането на гаранции за намесата в личния живот, така и за повишаване на сигурност на банковата система.

Литература:

1. Александров, А. Регистрация на работодателя като администратор на лични данни. // ИК „Труд и право“, кн. 10, 2009
2. Атанасова, Б. Защита на търговците при „кражба на фирма“ по настоящата уредба на Закона за търговския регистър. // Търговско и облигационно право, кн. 5, 2014
3. Дерменджиев, Ив., и др. Административно право на Република България. Обща част. София, 2012

4. Калайджиев, А. Действие на вписването, обявяването и заличаването от търговския регистър. // Търговско право, кн. 4, 2008
5. Кръстева, Д. Единен и централизиран електронен търговски регистър. // Пазар и право, кн. 7, 2006
6. Маданска, Н. Оспорване на вписването в търговския регистър. // Търговско и конкурентно право, кн. 5, 2012
7. Митева, Д. Действие на възобновяването на спряно производство по несъстоятелност спрямо решителни срокове за упражняване на права на кредиторите на масата на несъстоятелността. // Търговско и облигационно право, кн. 10, 2014
8. Митева, Д. Права на кредиторите на несъстоятелния длъжник в процедурата по чл. 717н от Търговския закон. // Търговско и облигационно право, кн. 3, 2014
9. Михайлов, О. Условия и срокове за допълнително предявяване на вземанията в производството по несъстоятелност. // Адвокатски преглед, кн. 1, 2014
10. Николова, Б. Особени хипотези на предявяване на вземания в производството по несъстоятелност. // Търговско и конкурентно право, кн. 5, 2012
11. Николова, Б. Предявяване и установяване на вземанията в производството по Закона за банковата несъстоятелност. // Търговско и облигационно право, кн. 7, 2013
12. Панайотова, Е. Достъп до обществена информация. София: Сиби, 2003
13. Стефанов, Ст. Критични бележки по някои проблеми на търговската несъстоятелност. // Търговско и конкурентно право, кн. 6, 2012
14. Стефанов, Ст. Активна легитимация при някои иски за попълване на масата на несъстоятелността. // Търговско право, кн. 2, 2010
15. Сулев, Г. Електронен директен маркетинг и спам-регулацията. // Общество и право, кн. 3, 2012
16. Топчиева, Р. Дейност на синдика по установяване на кредиторите на длъжника. // Търговско и облигационно право, кн. 1, 2013
17. Цокова, П. Защита на техническата и търговската тайна в получените оферти за участие в процедура по ЗОП и при възлагане чрез публична покана. // Търговско и облигационно право, кн. 12, 2013
18. Решение № 2064 от 23.06.2010 г. по адм. д. № 2876/2010 г. на Административен съд – София град; Решение № 8816 от 20.06.2011 г. по адм. д. № 13128/2010 г., V отд. на ВАС
19. Становище 4/2007 относно понятието „лични данни”, (WP 136) от 20.06.2007
20. Становище на КЗЛД, относно искане с вх. № в-2135/21.10.2009
21. Становище на КЗЛД № П-5004/2015 от 01.07.2015
22. Съображение 24 от Директива 95/46/ЕО
23. Закон за банковата несъстоятелност, Обн. ДВ. бр.92 от 27 Септември 2002 г., изм. и доп. ДВ. бр.33 от 26 Април 2016
24. Закон за гражданската регистрация, Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999 г., изм. ДВ. бр.50 от 1 Юли 2016
25. Закон за достъп до обществена информация, Обн. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2000г., изм. и доп. ДВ. бр.50 от 1 Юли 2016
26. Закон за защита на личните данни, Обн. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2002 г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013
27. Закон за търговския регистър, Обн. ДВ. бр.34 от 25 Април 2006 г., изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2016
28. Търговски закон, Обн. ДВ. бр.48 от 18 Юни 1991г., изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2016